

Верховний
Суд

Власність подружжя на частку в статутному капіталі ТОВ: практика господарських судів

Олена Кібенко,
суддя Верховного Суду

Круглий стіл
«Власність подружжя на частку у статутному капіталі ТОВ:
проблемні питання та шляхи їх вирішення при поділі майна
подружжя»

31 травня 2021 року

Що є власністю подружжя?

- Вклад учасника до статутного капіталу
- **Частка у статутному капіталі**
- Корпоративні права учасника ТОВ
- Майно ТОВ
- Статутний капітал ТОВ
- Прибуток ТОВ
- **Дивіденди (нараховані/сплачені)**
- **Частка учасника у майні ТОВ, яка виділяється на вимогу кредиторів чи при ліквідації ТОВ**

Чи є частка майном?

Нескладний пошук в ЄДРСР
показує, що в реєстрі є 144
постанови Верховного суду, які
містять слова "**право власності на
частку в статутному капіталі**".

Постанова ВС від 03.03.2020 у справі № 909/52/19

З моменту внесення до статутного капіталу юридичної особи спільних грошових коштів подружжя **має наслідком виникнення відповідних корпоративних прав лише в того з подружжя, хто є учасником** (акціонером, членом) такої юридичної особи, і саме він має право звернутися до господарського суду за захистом корпоративного права в разі його порушення.

Спір за позовними вимогами щодо порушення прав одного із подружжя, саме **як співвласника майна** (ст. 60 СК), не підлягає вирішенню господарським судом.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/88149755>

Постанова ВС від 10 жовтня 2019 року у справі № 911/2218/18

Набуття права власності на частку в статутному капіталі надає третій особі право на вступ до товариства, який відбувається одночасно з прийняттям відповідного рішення загальними зборами товариства

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/85014645>

Відмова ВС від застарілих підходів:

- Відступлення частки не є видом правочину, перехід права власності на частку відбувається шляхом її купівлі-продажу, дарування міни тощо (Постанова ВС від 01 жовтня 2019 року у справі № 909/1294/15)
- Перерозподіл часток учасників ТОВ не може бути проведений без належних правових підстав

Розмір частки

- Фіксується у ЄДР/статуті
- Виражається у відсотках/номінальній вартості (гривня/іноземна валюта)

Відповідно до статті 12 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» розмір статутного капіталу товариства складається з номінальної вартості часток його учасників, виражених у національній валюті України. Розмір частки учасника товариства у статутному капіталі товариства може додатково визначатися у відсотках. Розмір частки учасника товариства у відсотках повинен відповідати співвідношенню номінальної вартості його частки та статутного капіталу товариства.

Вираження розміру частки у двох вимірах – вартості у гривнях та у відсотках призводить до численних конфліктних ситуацій. Адже вартість частки у гривнях – це умовна «історична сума», а на практиці **має реальне значення саме відсотковий розмір частки** (Постанова Верховного Суду від 03 лютого 2021 року у справі № 911/459/20 <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94764278>)

Визначення юрисдикції

Постанова ВС від 16.10.2019 у справі № 906/936/18

Справи в спорах щодо правочинів незалежно від їх суб`єктного складу, що стосуються акцій, часток, паїв, інших корпоративних прав у юридичній особі, підлягають розгляду господарськими судами. Винятком є спори щодо таких дій, спрямованих на набуття, зміну або припинення сімейних і спадкових прав та обов`язків, які мають вирішуватися в порядку цивільного судочинства.

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/85014342>

Постанова ВС від 12.11.2019 у справі № 918/598/18

З моменту внесення грошових коштів до статутного капіталу господарського товариства вони є власністю самого товариства, зазначені спільні кошти (майно) подружжя втрачають ознаки об'єкта права спільної сумісної власності подружжя.

Право на компенсацію вартості частини коштів виникає в іншого подружжя лише щодо спільних коштів, а не статутного капіталу, при цьому лише в тому разі, коли спільні кошти всупереч ст.65 ЦК України були використані одним із подружжя саме для внесення вкладу до статутного капіталу.

Подальше розпорядження учасником товариства його часткою в статутному капіталі з огляду на положення ст.ст.116,147 ЦК України є суб'єктивним корпоративним правом такого учасника й відчуження ним на власний розсуд частки в статутному фонді не може вважатися використанням (відчуженням) спільного майна подружжя проти волі іншого подружжя та не в інтересах сім'ї.

<https://reyestr.court.gov.ua>

585

Питання, що потребують оцінки
Великої Палати Верховного Суду

Ухвала ВС від 09.09.2020 у справі № 916/2813/18

- Питання юрисдикції у спорах, предметом яких є визнання недійсним укладеного одним із подружжя без згоди іншого з подружжя договору відчуження (купівлі-продажу, дарування) частки (корпоративних прав) приватного підприємства, яке було створено за рахунок майна, що належить до спільної сумісної власності подружжя;
- Визначення правового режиму майна приватного підприємства;
- Правова природа приватного підприємства (чи є підприємство різновидом ТОВ, чи поширюються на нього норми закону про ТОВ за аналогією).

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/91466067>

Постанова ВС від 17 лютого 2021 року у справі № 905/1926/18 (оцінка акцій)

5.42. Верховний Суд вважає, що при розрахунку справедливої (ринкової) вартості акцій при сквіз-ауті має бути застосований **майновий метод оцінки (як єдиний або поряд з іншими)**, що впливає з ч. 6 ст. 9 Закону "Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні", національних стандартів оцінки майна (Національний стандарт № 1 та Національний стандарт № 3 "Оцінка цілісних майнових комплексів", затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29.11.2006 № 1655). При застосовуванні майнового підходу справедлива (ринкова) ціна однієї простої акції Товариства має визначатися у складі пакету загальною кількістю 100% від статутного фонду (капіталу) за формулою: "ринкова вартість чистих активів товариства поділена на загальну кількість простих акцій товариства".

5.43. Однак, як вбачається з матеріалів справи та обставин, встановлених судами, саме такий метод оцінки і не був застосований оцінювачем при підготовці Звіту.

5.44. Так, у Звіті зазначено: "з огляду на те, що оцінювачам не були в достатній мірі доступні дані бухгалтерської звітності ПрАТ "Авдіївський коксохімічний завод" (в тому числі облікові дані про пооб'єктну балансову вартість активів Акціонерного товариства із зазначенням інформації про проведення їх останньої переоцінки...), - проведення розрахунків оціночної вартості пакета акцій у рамках майнового підходу не представляється можливим і буде містити необґрунтовані припущення". Не був застосований і доходний метод, оскільки "в умовах економічної кризи проблематично прогнозувати грошовий потік" (а. с. 172, т. 1).

<https://reyestr.court.gov.ua/Review/95573646>

Верховний
Суд

Дякую за увагу!